

Lukáš megette a reggelit, és úgy-ahogy eltakarított maga után. Bejelentette, hogy elmegy hazulról. Ő maga ajánlkozott, hogy elviszi a vissza nem váltható üvegekkel teli műanyag szatyrot, és útközben kidobja a konténerbe.

Ne segítsek még valamit, mami?

Kösz. Elég, hogy megkérdezted. Örülök neki.

Indulóban középső fiunk kedvesen rám mosolygott, és jó munkát kívánt.

Hát akkor a lányról és a felhőkről. Csakhogy a szám, akárcsak az övé, száraz, cserepes volt. Már régóta nem a nyelvemmel nedvesítem meg – ahogy a lánytól kérte a festő. Keresni kezdtem az övtáskámat, amiben a szarvasfaggyút tartom, aztán bevillant. Amikor kiszedtem a vásárolt holimkat a hátizsákomból, oda sem figyelve, itt, a földszinten tettem le. Benyúltam a kis zsebbe, fogtam a szarvasfaggyút, és bekentem az ajkamat. De hirtelen megállt a kezem a levegőben. Olyan furcsa érzés, mintha valami másképp volna.

Másképp is volt. (Vagy ellenkezőleg?)

Elöntött a düh. Rohantam a biciklihez, felpattantam rá, és tekertem, mint az őrült. Mint az őrült, a legnagyobb emelkedő aljában értem utol Lukášt. Megelőztem, és anélkül hogy megálltam volna, anélkül hogy leszálltam volna a bicikliről, rárivalltam: Hol az ötvenes?

Értetlen arcot vágva kérdéssel felelt a kérdésre:

– Mi van? Milyen ötvenes?

Ekkorra már megálltam, leszálltam a nyeregből, és a biciklit a legközelebbi kert kerítéséhez toltam:

– Mutasd a zsebeidet!

Mindent átkutattam. Micsoda megaláztatás! Csak nekem az, azoknak, akik lopnak, nem fáj a fejük emiatt, hiszen ők állandóan valaki más zsebében kutakodnak.

A szégyen, hogy muszáj megtennem.

Egytől egyig átkutattam Lukáš zsebeit, és semmit sem találtam. Az égvilágon semmit. Kétkedni kezdtem az ép eszemben. De hát reggel a szövetkezeti boltban kétszázassal fizettem, ezt biztosan tudom. Az eladónő nem tudott visszaadni, meg kellett várni, hogy a következő vevő fizessen, és akkor adott vissza egy bankjegyet és valami aprót, kiabálok Lukášsal:

– Hol az ötvenes, ami eltűnt az övtáskámból?

– Milyen övtáskából?

– Az alsógatyádba dugtad? Vagy a csukádba?

Sírásra görbül a szája.

– Nincs nálam.

– Azonnal add ide!

– Nem vettem el semmit!

– Hová dugtad el?

Sírva fakadt.

Tegnapelőtt volt tizenhét éves. Tegnapelőtt egy ezret kapott a születésnapjára. Most sértődötten böngött, teste rázkódott az őszinte zokogástól.

Volt idő, amikor bevettem a könnyeit, és magam is sírva fakadtam. És bocsánatot kértem, amiért igazságtalanul megvádoltam. Volt idő, amikor hittem neki, amikor nem vitt rá a lélek, hogy megmotozzam.

– Mindjárt elkaplak, és mindenki szeme láttára pucérra vetkőztetek! (Egy lélek sincs az úton, az

emberek talán a környező kertekből leselkednek, kiabálásom messzire hallatszik.) Leráncigálom rólad a ruhát, és megtalálom azt az ötvenest, mert hiányzik. Hol van?!

– A tárcámban.

– De hát azt megnéztem, üres.

– A személyim alatt van, összehajtogatva.

Ott volt. Nagy műgonddal apró négyzetekre hajtogatva. Elvettem, fogtam a biciklimet, és neki-veselkedtem visszafelé az emelkedőnek.

– Ha kidobtad az üvegeket a konténerbe, irány haza, világos?

A lábam erőtlen volt. Mindenem erőtlen volt, pedig egyébként maximumon pörögtem. Toltam a biciklit, és lázasan járt az agyam. Mit csinálok, ha Lukáš hazaér?

Semmit.

Megoldotta helyettem a dolgot, éjfélig nem mutatkozott. Amikor hazaért, fenn voltam a szobában. Egyedül. (Marek a szülei lakásában maradt éjszakára.) Nem szóltam hozzá. Nagy erőfeszítésbe került hallgatni. Ez meg is felelt neki. Majd eszik valamit, bebújik az ágyba, elalszik, és ezzel a ma történetek egyszer s mindenkorra lezárulnak a számára. Hogy bocsánatot kérjen a lopásért? Esze ágában sincs. Azután, hogy egyszer bocsánatot kért, amiért meglopott – és másnap ismét meglopott, az újbóli bocsánatkéréskor ráordítottam:

– Többé ne lopj, és akkor nem kell bocsánatot kérned.

Többé nem kért bocsánatot.

„...és ha tegnap fütyültél rá, hogy hazagyere, ahogy mondtam, akkor ma várd meg csak szépen, amíg mi haza nem jövünk. És meg ne próbálj bejutni!”

Mielőtt elmentünk volna Marekkel, bezártuk a házat, hogy Lukáš ne jusson be egyedül – csak az előszobába. Bezártuk a belső ajtót, amihez nincs kulcsa. Hogy a tegnap történetek után a saját bőrén érezze – nálunk ez nem járja. (Aludt, míg el nem mentem sétálni a kutyával, és mire visszaérttem, felszívódtott.)

Éjjel tizenegykor értünk haza. Lukáš az előszobában ült, a belső ajtónak vetett háttal. Az ajtó szétbarmolva, a zár félig felfeszítve, de kinyitnia nem sikerült. A földön szerszámok hanyódtak. Csavarhúzók, drótok és egy sebtében eszkábált sperhakni. Honnan szedte ezeket, amikor bezártuk a műhelyt? Az ablak be volt törve. A földön üvegcserepek.

Minden szétverve és felfeszítve.

Hát így élünk.

Ma reggel már fél hattól nem hagyott aludni a gerle egyhangú, ostoba turbékolásával, pedig amúgy is pocsék éjszakám volt. Az istennek sem akart elhallgatni. Csak forgolódtam az ágyban, nem bírtam aludni, nem akaródzott fekvé maradnom, nem akaródzott felkelnem, semmihez sem volt kedvem.

Felkeltem, lementem, és nekiláttam reggelit csinálni. Marek kisvártatva lejött utánam. Asztalhoz ültünk és némán ettünk. Beszélni azt jelentette

volna, hogy újra végeérhetetlenül boncolgathatjuk mindazt, ami tegnap történt, meg az utóbbi években, ami minden áldott nap ugyanolyan volt, vagy rosszabb. Hallgattunk az erdőben is, kutyasétáltatás közben. Dobáltuk neki a botot, és szerettük volna, ha átragad ránk rendíthetetlen kutyaboldogsága.

Visszamentünk, Lukáš még aludt. Ennek örülünk. Ha majd előkerül a szobájából, megint nem fogjuk tudni, hogyan viselkedjünk vele. Ha próbáljuk rendezni az ügyet, már reggel felhúzzuk magunkat. Katarzist úgysem hoz – akkor már régen másképp állna a dolog. Ha úgy teszünk, mintha mi sem történt volna, Lukáš szentül meg lesz győződve, hogy nem történt semmi. Hogy sorozatos lopásait és betöréseit normális dolognak tartjuk, hogy a betört ablak normális dolog, hogy a csavarhúzó és sperhaknik és a félig felfeszített ajtózárs meg a kallantyúk, riglik környékén összevissza karistolt földszinti ablakok, mind-mind rendjén való...

Esik. Alighanem azért, mert vasárnap van. De így is elmentünk biciklizni Marekkel. Lukáš tétőtől tévéig támolygott azzal, hogy ő ugyan nem megy sehová (nincs is neki min, mert az összes bicaját összetörte). Mi pedig már nem erősködünk, ha csak nem muszáj. Igyekszünk fenntartani a családi békét, ez annyira megnyugtató.

Tegnap nekiveselkedtünk a kémény- és kályhatisztításnak, ennek a rengeteg porral és korommal járó kellemetlen munkának, és Lukáš csatlakozott hozzánk, segített is valamicskét. Sikerült helyreál-

lítani a családi békét, és mostantól nagyon fogunk iparkodni.

Marek kiválasztotta az útvonalat: erre megyünk meg arra, és még oda (ott iszunk majd egy sört), aztán az ellenkező irányból vissza a faluba, és végül haza, az erdőn át. Biztosan megvan húsz kilométer, minimum húsz, és csupa emelkedő.

Elindultunk. Elállt az eső, kiderült az ég. Végig szép idő volt. Tekertünk át a vidéken – én és egy ismerősnek tűnő biciklista, aki hol szemből suhant el mellettem: Szia! Szia!, hol pedig hátulról előzött meg. Szia! Szia!... Valahányszor elkarikázunk egymás mellett, mindannyiszor köszönünk, ahogy rendes biciklistákhoz illik.

Az ellipszisekben való körözés Marek új módszere arra, hogyan biciklizzen mellettem (igencsak túlzó kifejezés). Kizárólag akkor teker az oldalamon, ha közben a tájat nézi – egyébként száguldozni szokott, hogy ne rontsa le a sebesség-átlagát.

Alighogy beértünk a faluba, egy szempillantás alatt újra elromlott az idő. Jött is rögtön az eső, heves, kiadós. K.-né meglátott bennünket az ablakból, és hívott, hogy húzódjunk be hozzá. Kávé, sütemény, társalgás. Természetesen a fiúkról. Mondjuk a magunkét, a legjobb tudásunk szerint, és ekkor Marek, aki az ablaknál ül, megszólal, hogy mintha Lukáš-t látta volna az utcán – Patrikkal. Ugyan hogy került volna a faluba Patrik? Fél óra múlva hívtak minket a mobilon, hogy otthon vannak, mindketten.

Biciklire ültünk.

Patrik ma tizennyolc éves!

Bár születésnapja van, már négy hónapja nem látuk, és nem is hallottunk felőle, úgyhogy nem készítettünk semmit. Álmunkban sem jutott eszünkbe, hogy éppen ma állít be hozzánk, magától, önszántából.

Patrik, a legidősebb fiunk.

Elég tiszta volt, és egész rendes ruhát viselt – a cipőjét leszámítva. A lábán kitaposott, szakadt, ócska csuka volt. Patrik frissen kopaszra borotválva – sebhelyes fejjel, mintha valaki zsilettpengevel táncolt volna rajta. Mint aki épp most jött a sittről. Az utóbbi hónapokban egyetlenegyszer láttam, a szemből jövő buszban. Akkor rászta frizurája volt.

Csak nem voltál bevarrva, hogy ilyen kopaszra vagy borotválva?

Manapság nem nyírják kopaszra az embert a sitten.

Honnan tudod?

Bort töltöttünk, szerencsére volt otthon egy üveggel, és koccintottunk a nagykorúságára: Minden jól!

Nem sütöttem tortát, nem tudtam, hogy jössz.

Nem baj.

Egészségedre!

Csirió!

Többé nem fognak hajkurászni a rendőrök.

Eddig sem hajkurásztak.

Itt gyakran megfordultak.

Legalább csinálnak valamit.

Még apámnál is kerestek.

Micsoda? Hahaha. Nevetett teli szájjal. Én is (majdnem), amikor apám felhívott. A rendőrség nála kereste Patrikot, pedig apám azt sem tudja, hogy néz ki. Összesen egyszer-kétszer ha látta a három fiamat, régen, amikor a fiúk még kicsik voltak.

Égen-földön kerestek téged.

Ezért fizetik őket.

Te nem fizeted.

Az mindegy. Melózzanak csak.

Patrik az útleveléért jött. A személyijét a javítóintézetben hagyta, és nem tud visszamenni érte. Miért nem? Mert nem ér rá. Strandra megy.

Azt mondtam, hogy nem adom oda neki az útlevelét, míg el nem hozza a személyijét az intézetből. Telefonon beszéltem a nevelőjével, hogy kiderítsem, nincs-e adóssága, nem kell-e kifizetnünk valamit, mielőtt eljön onnan.

Hogy lenne adósságom, amikor alig voltam ott?

Tizenkilenc éves korodig meg akarták hosszabítani az intézeti nevelésedet – egy szigorított javítóintézetben, rácsos ablakkal. Rettenetesen felbőszítetted őket.

Úgyis megszöktem volna!

Azt kértük a bíróságon, hogy hagyjanak békén. Élvezd a szabadságot. De el kell menned az intézetbe a személyidért, hogy rendben lezárhassák az ott-tartózkodásodat. Nem tudják megtenni, amíg ott vannak a cuccaid, és főleg az irataid. Alá kell írnod, hogy mindent átvettél. Patrik, minden államnak vannak törvényei, és be is kell tartani őket. Keríts magadnak munkát, fizesd az egész-

ségbiztosítást, mert törvény van rá. Máskülönb
egyre nőni fog az adósságod. Tovább kompliká-
lod az életedet, és nehezen fogsz kikecmeregni
belőle... Ha nem akarsz dolgozni, legalább jelent-
kezz a munkaügyi hivatalban. Fizetik helyetted
a biztosítást...

Próbáltunk a lelkére beszélni.

Azt mondtuk neki, hogy csak akkor lakhat ve-
lünk, ha törvénytisztelő életet él. Nem akar velünk
lakni. A városban lakik, a haverjánál, jól megvan
ott. Nem esett a fejére, hogy naponta melóba jár-
jon! Hogy minden héten elmenjen a munkaügyi
hivatalba. Tudja ő, hogyan gondoskodjon magá-
ról. Lesz elég suskája, nem gond. És nem akartok
véletlenül elvinni az intézetbe? Nem tudom, ho-
gyan jutok oda.

Nem tudod, hogyan jutsz oda, amikor hatszor
megszöktél?

Ötször.

Ötször vagy hatszor!

Ordítunk.

Már megint begurultunk, Marek és én, már
megint a plafonon vagyunk, mindig ez van.

Patrik felállt: Akkor ideadjátok azt az útlevelet?

Nem.

És miért nem?

Ha meg kell lennie – és meg kell lennie!

Féltem, hogy a közjegyző, akit találomra válasz-
tottam ki a telefonkönyvből, és bejelentkeztem
hozzá, elítél majd bennünket. De mentünk, lassan
megtanuljuk, hogyan is birkózhatunk meg ezzel

az egésszel, fokozatosan hozzászokunk. Dehogya,
nem szokunk hozzá, csak tanuljuk.

Kilenckor léptünk be Marekkel a közjegyzői
irodába. Bátorság! Hiszen nem teszünk semmi
rosszat. Akármit tettünk, vagy nem tettünk, lelki-
furdalásunk volt, mert nem sikerült, mert kudarcot
vallottunk, mert nem neveltük jól a fiúkat. De
miért nem sikerült, amikor pedig annyira igyekez-
tünk? Hát semmit sem befolyásolhat az ember?
A szeretetével, az energiájával, azzal, ahogyan ő
maga él? Hány éjszakát virrasztottam át ezen tör-
ve a fejem!

És most itt vagyunk.

Elmagyaráztuk a közjegyzőnek, amit és aho-
gyan lehetett. Rövid életrajz, szülői összefoglaló,
másképp, mint dióhéjban, nem lehetett elbeszélni
az elmúlt húsz évet.

A másodfokú eljárás utáni örökbefogadás jogi-
lag ugyanaz, mint amikor az embernek saját gye-
reke van. Ez tehát nem megoldás. Be kell bizonyí-
tanunk, hogy mint szülők közömbösek vagyunk
Patrik számára, és azt is, hogy „rendezetlen” éle-
tet él. Ha egyszer meg kell lennie!

Gyorsan rátértünk az iratokra. Elhoztuk ma-
gunkkal a szakértői véleményeket, merthogy évek-
kel azelőtt, amikor teljes kudarcot vallottunk első
örökbefogadott fiunkkal, bár úgy neveltük, ahogy
jellemünk és szívünk diktálta, tanácsalanságunk-
ban szakemberhez fordultunk.

Patrik: „...Magatartászavar, amely fokozato-
san a személyiség diszharmonikus fejlődésével tár-
suló nem szocializált viselkedészavarrá fajul, és

végül bűnözői magatartással párosuló szocializált viselkedészavarba torkollik...”

Nálunk volt az összes határozat is, meg a jelentések a javítóintézetből való szökésekről. (Egyszer sem hozzánk vezetett az útja.) Vaskos paksaméta. Összeírtunk mindent legjobb tudásunk szerint, mert meg kellett lennie.

Körbélyegző.

Felszedelőzködtünk. A közjegyző, egy nő, az ajtóban kezet szorított velünk, és azt mondta, hogy fejet hajt a bátorságunk előtt. Én meg... Ezt is meg kell tanulnom kezelni, nem mindenki ítél el bennünket, nem mindenki, még nem.

Marek a hivatali kocsival munkába indult, én meg a sajátunkkal vásárolni és haza. Még a kapuig sem jutottam a csomagtartóból kiszedett szatyrokkal, amikor az utcánkba befordult egy RENDŐRSÉG feliratú autó. Két egyenruhás Patrikot kereste. Újabb országos körözés. Hogyhogy? Miért keresik már megint? Hiszen tegnap végérvényesen befejeződött a javítóintézeti nevelése, tegnaptól nagykorú.

És mától ki van tagadva.

„... Én is úgy gondolom, hogy filmkészítéskor nincs fontosabb a jó forgatókönyvnél...” (*Buñuel*)

Így gondolom én is. Csak azt nem tudom, kinek a privilégiuma eldönteni, hogy mi a jó, és mi a rossz forgatókönyv? Tegnap négyesben ültünk le: a producer, a rendező, a dramaturg és én, a forgatókönyvíró. Azzal a céllal, hogy összeismerked-

jünk a producerrel (a rendező hozta el), és megünnepeljük a forgatókönyv gyártásba vételét.

A producer azt mondta nekem, hogy egy szuszra elolvasta a forgatókönyvet. És hogy UNALMAS. Lediktált egy sor változtatást.

Engedjem elrontani a forgatókönyvet, hogy filmem lehessen?

Kora este lett volna Marek édesapjának a búcsúztatása a szülők lakásában. Nekem meg egyre csak azon járt az eszem, hogy mit kéne, vagy nem kéne csinálnom a forgatókönyvvel.

Izgatott állapotban, kérdéseken morfondírozva igyekeztem a városba vivő autóbushoz. Izgatott állapotban találkoztam a postással. Egy levelet adott át. Fogtam a borítékot, és néztem a takaros írást (apáméra emlékeztet), a szépen kanyarított, szabályos, kiegyensúlyozott személyiségről és határozott véleményről tanúskodó betűket. A levélben határozott vélemény áll majd a forgatókönyvről. Lesz erőm elolvasni? És hogy lehet, hogy fogalmam sincs, jó-e vagy sem, amit írok? Minél idősebb vagyok, annál bizonytalanabbnak érzem magam. Annak idején tisztában voltam magammal, és kitartottam az igazam mellett. Most mindenben kételkedem. Teltek-múltak a percek, az autóbush szokás szerint késett. Kalapáló szívvel felbontottam az AJL-től kapott levelet:

„...Ezúttal, azt hiszem, sikerült.”

Az autóbush alighanem megjött, ha egyszerre csak rajta ültem. Alighanem elvitt a villamos vég-

állomásig, ha egyszerre csak ott álltam. Bizonyára odaértem a rakpartra, és eljutottam a találkozó színhelyére – lifttel mentem fel az utolsó, a negyedik emeletre. Épp időben. Eltökéltem: jottányit sem engedek.

A rendező is késett. De a barátom ott volt. Hogy vagy? – kérdezte. Mindent elmeséltem neki.

Hogy mennyire nem akartam élni, mert felőröltek a családi viszonyok.

Mennyire szerettem volna kocsival egyenest nekihajtani egy fának.

Mennyire fölöslegesnek éreztem mindent. Első helyen az életet, aztán a családot, és rögtön utána az írást.

Mennyire gyűlöltem az írást.

Mennyire megrémültem minden reggel, hogy túl kell élnem a napot.

Mennyire féltem, hogy nem élem túl. Hogy az a szelep, ami életben tartja az embereket, kilazul. (Miféle lötyty képződik az agyban? Miféle folyadék ömlik ott szét, hogy csak a vágy marad: befejezni az egészet?!)

Hogy egyfolytában bőgtem.

Hogy egyfolytában bőgök.

Hogy mennyit győzködött AJL, hogy próbáljak meg forgatókönyvet írni a legjobb prózáimból.

Mennyire nem bíztam benne, hogy menni fog.

Mennyire iparkodtam, de nem sikerült.

Hogyan mentünk el színházba Marekkel januárban.

Meglátott az igazgató, akivel régóta, nem is tudom, mióta, ismerjük egymást. Hé, gyere majd el

február elején! Kapsz ingyenjegyet. De a pénztárnál valahogy igazolnod kell magad. A lánykori neved van a személyidben?*

Miért?

Mert február kilencedikén kezdődik a *kakas éve*. És megünnepeljük itt a színházban. És mindazok, akiknek valami közük van ehhez az állathoz...

A *kakas éve*?

De hát én abban születtem! Sőt, a *kakas órájában!*

Hogy januárban még a gödör alján voltam. Februárban írni kezdtem a forgatókönyvet. És kerestem egy dramaturgot, akit el tudnék fogadni, és ráakaszkoztam valakire, de elutasított.

Hogy nem hagytam lerázni magam. Olyan sokáig és olyan kitartóan jártam a nyakára a különféle változatokkal, hogy végül dolgozni kezdett velem.

Hogy ezúttal sikerült.

Hogy rendezőt keresve pont ennél kötöttem ki, pedig az első közös filmünk után azt mondtam, hogy vele soha többé, hogy ő...

Épp megjött.

Csak mi ketten voltunk otthon, Marek meg én. Borzasztó sok – talán tizenöt – év elteltével magunk voltunk. (Lukást a mama meghívta egy hétre a nyaralóba, hogy legyen társasága a nővérem fiának, aki unatkozott egyedül.)

* Tereza Boučková az ismert cseh író, Pavel Kohout lánya. A Kohout név jelentése: kakas (*a fordító megjegyzése*)